

Ks. DANIEL ZAJĄC*

TEOLOGIA ZMARTWYCHWSTANIA CHRYSSTUSA W UJĘCIU KS. PROF. MARIANA RUSECKIEGO

Stulecie obecności teologii fundamentalnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w sposób naturalny kieruje uwagę na myśl ks. prof. Mariana Ruseckiego¹ (1942-2012), jednego z głównych twórców lubelskiej szkoły teologii fundamentalnej, do dziś pozostającego dla pracowników Instytutu Teologii Fundamentalnej prawdziwym mistrzem – wzorem i inspiratorem do podejmowania dalszych badań nad wiarygodnością chrześcijańskiego objawienia. Niniejszy artykuł² ma na celu przedstawienie pokrótce głównych osiągnięć ks. Ruseckiego w interpretacji zmartwychwstania Chrystusa w obrębie teologii fundamentalnej.

* Ks. Daniel Zajęc – kapłan diecezji legnickiej, doktorant Instytutu Teologii Fundamentalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; e-mail: daniel_zajac@wp.pl.

¹ Ks. Marian Jan Rusecki (ur. 22 marca 1942 w Janowie Lubelskim, zm. 15 grudnia 2012 w Lublinie) – wyświęcony na prezbitera w Lublinie w 1966 r., od 1974 r. pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Specjalizował się w chrystologii fundamentalnej, religiologii oraz teorii teologii fundamentalnej. Autor 35 monografii książkowych (18 zbiorowych i 17 indywidualnych), ponad 650 artykułów naukowych, popularnonaukowych oraz encyklopedycznych. W 2012 r. ks. prof. dr hab. Marian Rusecki otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu „za wybitne osiągnięcia w teologii fundamentalnej”.

² Jest to poszerzona wersja referatu wygłoszonego w ramach konferencji naukowej *100 lat teologii fundamentalnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II* w ramach cyklu *Marian Rusecki Memorial Lectures*, w dniach 4-5 grudnia 2017 r.

1. TEOLOGIA PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II – TEOLOGICZNE MILIEU TWÓRCZOŚCI KS. PROF. RUSECKIEGO

Francuski historyk i filozof Jules Michelet (1798-1874) miał rozpocząć swoje wykłady na temat historii Anglii od zdania: „Panowie, Anglia jest wyspą!”³. Tym samym pragnął wskazać, że nierzadko sprawy oczywiste tak mocno określają dany problem, że mogą stać się ważną perspektywą interpretacyjną w jego opisie. Parafrazując zdanie francuskiego uczonego, można by rozpocząć niniejszy referat od zdania: „Panowie i panie, ks. Rusecki jest teologiem posoborowym!”. Jak wiemy, Sobór Watykański II (1962-1965) dopuścił do głosu nowe ujęcia teologii, jak również dał twórczy impuls do ich dalszego rozwoju. Patrząc na teologię zmartwychwstania ks. Ruseckiego pod tym kątem, można odkryć jej główne, charakterystyczne cechy.

W kontekście interesującego nas zagadnienia trzeba wymienić przede wszystkim dwie podstawowe cechy posoborowej teologii: 1) zastosowanie i rozwijanie metody filologiczno-historyczno-krytycznej w studiach biblijnych oraz 2) dialog ze współczesną, zorientowaną antropocentrycznie kulturą, prowadzący tym samym do pytań związanych bezpośrednio z ludzką egzystencją. Nowa hermeneutyka objawienia zawartego w słowie Bożym oraz pytanie o znaczenie chrześcijaństwa dla współczesnego człowieka siłą rzeczy doprowadzić musiały do 3) pytań natury metodologicznej, tzn. do nowego określenia teologii w aspekcie jej przedmiotu, metod i celów⁴. Dokonywało się to m.in. w krytycznym dialogu z historią teologii, zwłaszcza z okresem neoscholastycznym i teologią manualistyczną. Te trzy wektory odnowionej teologii możemy z łatwością dostrzec w pracach ks. Ruseckiego, także w jego refleksji nad tajemnicą zmartwychwstania Pańskiego.

2. GŁÓWNE CECHY TEOLOGII REZUREKCJONISTYCZNEJ KS. PROF. RUSECKIEGO⁵

2.1. HERMENEUTYKA ŚWIADECTW BIBLIJNYCH

Podjęcie w świetle nowych metod egzegezy (*Form- Traditions- i Redaktionsgeschichte*) do narracji ewangelicznych o doświadczeniu pustego grobu i chrystofanii pozwoliło przemówić tekstowi biblijnemu w zgodzie z jego zamierzoną przez autorów naturą. Nie są to bowiem teksty przedstawiające wydarzenia na wzór

³ Cyt. za: L. KOŁAKOWSKI. *Główne nurty marksizmu*. T. 1. Warszawa 2009 s. 5.

⁴ Zob. C. VAGAGGINI. *Teologia, pluralizm teologiczny*. Kraków 2009 s. 64-90. Niniejsza klasyczna praca soborowego teologa zawiera syntetyczne omówienie tych i innych cech odnowionej teologii.

⁵ Pominięta tu zostanie obrona prawdziwości samego faktu zmartwychwstania wobec innych prób wytłumaczenia świadectw nowotestamentowych o rezurekcji Chrystusa. Ks. Rusecki posługuje

sprawozdania czy reportażu. Zawierają one historię świętą, tzn. wydarzenia zinterpretowane już w świetle wiary, dla których szczegóły nie są istotne w dowodzeniu jego prawdziwości. Niekiedy liczy się to, by naprowadzały one nie na sam fakt, ale właśnie na jego teologiczną interpretację. To, co było oczywiste dla pierwszych czytelników Ewangelii, dziś z naszymi kryteriami dowodów, bezstronności relacji, rozumieniem historiografii musi być na nowo wydobywane i tłumaczone. Tradycyjne próby konkordancji różnych tradycji występujących w opowiadaniach o zmartwychwstaniu są niemożliwe do utrzymania⁶. Nowe podejście do tematu pozwoliło rozwiązać problem różnic w ewangelicznych opisach odnośnie do miejsc oraz czasu ukazywania się Chrystusa i liczby świadków. Te różnice nie świadczą o nieprawdziwości świadectw ewangelicznych, ale o ich różnych redakcjach, źródłach i formach.

Z tej racji, że teksty biblijne nie są dosłowną historią, ale przepowiadaniem dokonywanym w świetle wiary i do wiary mającym pobudzać, ks. Rusecki wskazuje na ograniczenia interpretacji obiektywno-realistycznej, która traktując zmartwychwstanie jako fakt przeszły, mniej zwracała uwagę na jego zbawczy sens⁷. W obrębie tej interpretacji zbyt mało wskazywano także na misteryjny charakter zmartwychwstania Chrystusa – nie jest to przecież reanimacja somatyczna, powrót do ziemskiego życia na wzór Łazarza czy młodzieńca z Nain (zob. J 11,1-44; Łk 7,11-17). Wiedziano o tym oczywiście w klasycznej apologetyce, pamiętając o cudownych właściwościach zmartwychwstałego ciała Jezusa, takich jak chociażby przychodzenie do apostołów przez zamknięte drzwi (J 20,19). Ale uważano już na przykład, że przez 40 dni, do swojego wniebowstąpienia, Jezus pozostawał na ziemi⁸.

W swojej teologii lubelski teolog bardziej preferuje też chrystologię oddolną, tzn. „od Jezusa do Chrystusa”⁹, która pozwala wyakcentować nowość zmartwychwstania. W tej perspektywie Jezus jest Tym, kto faktycznie żyje w czasie i wchodzi w nową rzeczywistość wraz z wydarzeniem zmartwychwstania (por. Rz 1,4;

się w niej argumentami stanowiącymi dziś *res communes* chrześcijańskiej apologii zmartwychwstania Jezusa, takimi jak wykazywanie w podejmowanych interpretacjach świadectw ewangelicznych uprzednich założeń natury filozoficznej (naturalizm, empiryzm, idealizm) czy błędów natury metodologicznej (wybiórczość i arbitralność w analizie tekstów biblijnych, niewystarczalność metod porównawczych w badaniach religioznawczych) itp. Zob. M. RUSECKI, J. MASTEJ, *Zmartwychwstanie*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki [i in.]. Lublin – Kraków 2002 s. 1367-1375.

⁶ Takie próby interpretacji przekazów o zmartwychwstaniu Chrystusa są nadal podejmowane w wielu wspólnotach protestanckich. Jako przykład można tu podać: J. McDOWELL. *Sprawa zmartwychwstania*. Warszawa 2008 s. 93-100.

⁷ RUSECKI, MASTEJ. *Zmartwychwstanie* s. 1369.

⁸ Zob. M. RUSECKI. *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*. Warszawa 2006 s. 105-106.

⁹ TENŻE. *Pusty grób i chrystofanie znakami zmartwychwstania. Aspekt metodologiczny*. „Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej” 6:2009 s. 31.

Flp 2,9; Hbr 1,4; Dz 2,36; J 13,31). W przypadku chrystologii odgórznej, również obecnej w pismach Nowego Testamentu, Chrystus istnieje odwiecznie, zaś wydarzenie zmartwychwstania odsłania odwieczną prawdę o Jego naturze (por. Rz 1,3; Flp 2,6; Hbr 1,3; Kol 1,15-17).

Lubelski teolog broni także wydarzeń zmartwychwstania, chrystofanii oraz pustego grobu, sprzeciwiając się takim ujęciom, w których te rzeczywistości są od siebie niezależne i nie pozostają w ścisłym związku¹⁰. To chrystofanie oraz pusty grób są źródłem paschalnej wiary o prawdziwym powstaniu Chrystusa z martwych¹¹. Tutaj także nasz teolog widzi ważność powiązania ze sobą tajemnicy zmartwychwstania z początkami Kościoła, w niej bowiem dopełnia się dzieło założenia Kościoła i prymatu Piotra, otrzymanego po trzykrotnym wyznaniu miłości do Zmartwychwstałego. Kościół, jego istnienie i działanie, pomimo grzechów swoich dzieci oraz oporów świata, staje się również argumentem potwierdzającym prawdziwość zmartwychwstania¹². W katechezach paschalnych Piotra Apostoła, często ustępującym teologicznym badaniom nad tekstami św. Pawła, zawiera się niemal cała nauka Kościoła o zmartwychwstaniu. To Piotr Apostoł jest nie tylko obdarzony duchową władzą nad Kościołem, ale jest również pierwszym urzędowym świadkiem zmartwychwstania¹³.

2.2. ANTROPOLOGIA PASCHALNA (*HOMO PASCHALIS*)

Antropologia paschalna ukazuje, jak misterium paschalne przenika całość ludzkiego doświadczenia oraz rozważa również misterium życia ludzkiego w odniesieniu do misterium osoby Jezusa¹⁴. W ujęciu ks. Ruseckiego stanowi ona formę logicznego rozwinięcia i zwieńczenia antropologii teologicznej. Jeżeli bowiem bez Chrystusa nie można zrozumieć człowieka, to uznanie misterium paschalnego jako najważniejszego wydarzenia Chrystusowej egzystencji podaje nam od razu właśnie ten wymiar jako podstawowy do rozjaśnienia ludzkiego życia. Można powiedzieć, że konsekwentny chrystocentryzm antropologii chrześcijańskiej musi prowadzić do antropologii paschalnej.

¹⁰ TENŻE. *Czy zmartwychwstanie jest cudem? W: In Te Domine speravi. Księga pamiątkowa poświęcona Księdzu Arcybiskupowi Bolesławowi Pylakowi Metropolicie Lubelskiemu*. Lublin 1996 s. 224.

¹¹ Pusty grób jest warunkiem koniecznym chrystofanii potwierdzających zmartwychwstanie Chrystusa, sam w sobie nie jest bezpośrednią podstawą wiary Kościoła w tajemnicę rezurekcji. Zob. M. RUSECKI. *Orędzie św. Piotra o zmartwychwstaniu Jezusa*. W: „*In persona Christi*”. *Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*. T. 1. Red. K. Gózdź. Lublin 2009 s. 345.

¹² TENŻE. *Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa*. Lublin 2010 s. 73-75.

¹³ TENŻE. *Orędzie św. Piotra* s. 360.

¹⁴ TENŻE. *Antropologia paschalna (homo paschalis)*. W: *Instaurare omnia in Christo. O zbawieniu, teologii, dialogu i nadziei. Profesorowi Wacławowi Hryniewiczowi OMI w 70. rocznicę urodzin*. Red. P. Kantyka. Lublin 2006 s. 290.

Pascha w znaczeniu szerszym to nie tylko męka, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa, ale również całe Jego życie, które można odczytywać w kategoriach wędrówki i powrotu do domu Ojca. W Ewangelii Łukasza, której zasadnicza część jest skonstruowana wokół schematu wędrówki Jezusa z Galilei do Jerozolimy, padają znamienne słowa Zbawiciela: „Dziś, jutro i pojutrze muszę być w drodze” (Łk 13,33). Ks. Rusecki stwierdza, że pojęcie *homo viator* można odnieść w pewnej mierze także do osoby Chrystusa.

Paschalne współprzenikanie polega na tym, że Jezus upodabnia się do nas, a my do niego¹⁵. W ten sposób w passze Jezusa jak w lustrze może przejrzeć się każdy z ludzi, ale co więcej własne doświadczenie konkretnego człowieka, jego wzlotów, jak i drogi uniżenia, znajdującej dopełnienie w dramacie śmierci, staje się drogą do poznania tajemnicy Syna Bożego. Ks. Rusecki na wybranych przykładach z życia ludzkiego pokazuje te wspólne podobieństwa losu człowieka do Tego, który z taką przecież chęcią mówił o sobie, że jest «Synem Człowieczym». Te szkicowe analizy porównawcze, co warto zaznaczyć, są nadal otwarte na dalsze twórcze pogłębienie w obrębie badań teologicznych.

Pascha Chrystusa nie tylko rozjaśnia tajemnicę ludzkiego życia, ale także je przemienia. Godność człowieka odkupionego jest bowiem niepomiaralnie większa od godności człowieka stworzonego. Pascha otwiera życie ludzkie na wymiar wieczny, wejście do chwały Ojca i udział w triumfie Miłości obejmuje nie tylko ludzką duszę, ale i ciało. W dalszej perspektywie obiecuje spełnienie dziejów i całej rzeczywistości¹⁶.

2.3. KU INTEGRALNEJ TEOLOGII ZMARTWYCHWSTANIA

Twórczość ks. Ruseckiego wpisuje się w wysiłki przywrócenia prawdzie o powstaniu Chrystusa z martwych należnego jej miejsca w teologii, tzn. miejsca centralnego. Krzyż i zmartwychwstanie są ze sobą nierozzerwalnie związane, to jedna rzeczywistość misterium paschalnego będącego pełnią Bożego zbawienia¹⁷.

Prawda bowiem o zmartwychwstaniu Chrystusa, chociaż przez wieki pozostawała w centrum roku liturgicznego Kościoła łacińskiego, przez samą teologię została przesunięta na dalszy plan. Dokonało się to w obrębie katolickiej soteriologii, gdzie akcent został położony na zbawczy charakter śmierci Chrystusa, rozumianej głównie w kategoriach zadośćuczynienia i wynagrodzenia (*satisfactio vicaria*). Zagubiono tym samym rozumienie krzyża i zmartwychwstania jako jednej rzeczywistości o charakterze zbawczym, co znajdowało przecież swoje źródła w teologii biblijnej (zob. Rz 4,25). Tymczasem wskrzeszenie Chrystusa z martwych

¹⁵ Tamże s. 291.

¹⁶ Zob. RUSECKI. *Pan zmartwychwstał i żyje* s. 235-244.

¹⁷ Tamże s. 16-18.

rozumiano przede wszystkim jako Jego osobisty triumf i nagrodę ze strony Ojca za dokonaną kenozę. W pewnym momencie teologia dogmatyczna na temat zmartwychwstania miała do powiedzenia tylko tyle, ile miała apologetyka, tzn. że powstanie z martwych jest prawdą i potwierdza prawdziwość mesjańskich roszczeń Jezusa¹⁸.

Sytuacji w dziedzinie apologii chrześcijaństwa nie ułatwiały także średnio-wieczne spory prowadzone z islamem i judaizmem. Zgorszeniem dla tych religii była przede wszystkim prawda o monoteizmie trynitarnym oraz o wcieleniu Boga, który jako całkowicie transcendentny nie mógłby przyjąć ludzkiej natury oraz doświadczać w niej cierpienia (*scandalum crucis*). Siłą rzeczy argumentacja teologów chrześcijańskich skupiała się na obronie dogmatu o Trójcy Świętej i prawdzie o wcieleniu Syna Bożego. Tak uprawiana apologia inkarnacjonistyczna z łatwością zapoznawała prawdę o powstaniu Chrystusa z martwych¹⁹. Ostatecznie w obrębie neoscholastycznej teologii fundamentalnej zmartwychwstanie miało jedynie charakter potwierdzenia prawdziwości objawienia chrześcijańskiego, rozumianego racjonalistycznie jako doktryna objawiona, tj. zbiór prawd wiary i praw moralnych, które człowiek, poznając cuda Jezusa, w tym cud największy – Jego zmartwychwstanie, jest zobowiązany przyjąć²⁰.

Na tym tle jeszcze bardziej uwidacznia się bogactwo teologii rezurekcyjnej ks. Ruseckiego, który w swoich pracach omawia tajemnicę zmartwychwstania na wielu jej płaszczyznach – ontologicznej, antropologicznej, personalistycznej, eklezjologicznej, eschatologicznej, historiozbawczej²¹. Zmartwychwstanie

¹⁸ Zob. W. HRYNIEWICZ. *Chrystus nasza Pascha. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. T. 1. Lublin 1987 s. 183-201. Jako główne przyczyny zaniku integralnej koncepcji misterium paschalnego w obrębie zachodniego chrześcijaństwa Hryniewicz podaje: skupienie się Zachodu na problemach antropologicznych (natura, grzech, łaska); niewłączenie dogmatów chalcedońskich w przeciwieństwie do Wschodu w kościelną *praxis* liturgii i sztuki; obronę przed arianizmem (akcent na godność boskiej osoby Chrystusa kosztem zbawczej wartości Jego przebóstwionego człowieczeństwa); moralne i jurydyczne ujmowanie zbawienia w pojęciach *satisfactio*, *meritum*, *redemptio* (możliwe do stosowania względem osoby Chrystusa jedynie *in statu viae*); platońsko-arystotelesowskie rozumienie nauki wykluczające wartość tego, co historycznie jednorazowe; próby systematyzacji danych biblijnych oraz tradycji patrystycznej w spekulatywne i konsekwentne systemy; racjonalizm i modernizm zmuszający do obrony samego faktu zmartwychwstania (akcent apologetyczny); omawianie kwestii zmartwychwstania ciał w traktacie eschatologicznym jako pretekst do pomijania tego zagadnienia w przypadku zmartwychwstania Chrystusa.

¹⁹ Zob. TOMASZ Z AKWINU. *Taka jest nasza wiara*. Sandomierz 2006. Właściwy tytuł dzieła Akwinaty to *De rationibus Fidei contra Saracenos, Graecos et Armenos ad Cantorem Antiochiae* (*O argumentach na rzecz wiary przeciwko Arabom, Grekom i Ormianom, skierowany do kantora antiocheńskiego*). Wśród Tomaszowych argumentów nie ma prawdy o zmartwychwstaniu Chrystusa.

²⁰ Zob. K. SKALICKÝ. *Fundacyjne wydarzenie chrześcijaństwa: ukrzyżowanie i zmartwychwstanie Jezusa z Nazaretu*. W: *Chrześcijaństwo jutra. Materiały II Międzynarodowego Kongresu Teologii Fundamentalnej*. Lublin, 18-21 września 2001. Red. M. Rusecki [i in.]. Lublin 2001 s. 47.

²¹ Por. J. MASTEJ. *Funkcje zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*. „Roczniki Teologiczne” 62:2015 z. 9 s. 77-100. Autor, korzystając z opracowania funkcji cudów dokonanego przez ks. Ruseckiego,

łączy się nie tylko z krzyżem, ale również z innymi tajemnicami z życia Jezusa, zwłaszcza z Jego cudami, które zapowiadają powstanie z martwych, jak i z cudami powielkanocnymi (apostołów i Kościoła), które w tajemnicy paschalnej mają swoje właściwe źródło. Można powiedzieć, że dopiero tak wielowymiarowo ujęta tajemnica rezurekcji jest w stanie pokazać nowość i wyjątkowość chrześcijaństwa.

3. PODSUMOWANIE – WARTOŚĆ OSIĄGNIĘĆ KS. PROF. RUSECKIEGO W DZIEDZINIE TEOLOGII REZUREKCJONISTYCZNEJ I DALSZE MOŻLIWE DROGI JEJ ROZWINIĘCIA

Podsumowując, możemy stwierdzić, że teologia zmartwychwstania Chrystusa w ujęciu ks. prof. Ruseckiego stanowi twórczą syntezę osiągnięć współczesnej egzegezy oraz teologii w celu ukazania współczesnemu człowiekowi wiarygodności chrześcijaństwa opartego na zbawczej i jedynej w swoim rodzaju prawdzie o zmartwychwstaniu Chrystusa. Musimy z wdzięcznością pamiętać, że to, co dziś wydaje nam się w wielu sprawach oczywiste, gdy chodzi o teologię zmartwychwstania Chrystusa, jest związane z wieloletnimi badaniami kilku pokoleń teologów, do których na polskim gruncie zaliczyć możemy ks. prof. Mariana Ruseckiego²². Jesteśmy jednak nie tylko karłami, którzy wspięli się na ramiona olbrzymów, by widzieć więcej, jak pisał Bernard z Chartres (ok. 1060-1125)²³. Przedstawivszy główne cechy teologii rezurekcjonistycznej, wypada zapytać o możliwe drogi rozwoju osiągnięć lubelskiego teologa. Niewątpliwie integralne ujęcie tajemnicy zmartwychwstania, tzn. nie tylko jego ukazywania jako wydarzenia prawdziwego (apologetyka), ale również w całym bogactwie jego znaczenia dla człowieka, historii i kosmosu, może stanowić ważny impuls do poszukiwania wiarygodności i racjonalności chrześcijaństwa. W takiej bowiem perspektywie zmartwychwstanie Chrystusa jest nie tylko prawdą otwierającą człowiekowi „podwoje wiary” (zob. Dz 14,27), ale także ukazuje chrześcijaństwo jako odpowiedź na wpisane w ludzką naturę pragnienia dobra i piękna, przezwyciężenia bezsensu i braku

wymienia i omawia następujące funkcje zmartwychwstania: motywacyjną, objawieniową, chrystologiczną, zbawczą, wiarotwórczą, eklezjotwórczą i antropologiczną.

²² Prekursorem nowego ujęcia pojęcia i problematyki zmartwychwstania w teologii polskiej był ks. Edward Kopeć, profesor Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu, kierownik Sekcji Teologii Fundamentalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1956-1981. Zob. E. KOPEĆ. *Problematyka zmartwychwstania Chrystusa w apologetyce współczesnej*. „Collectanea Theologica” 30:1959 z. 1-4 s. 83-108.

²³ „Jesteśmy karłami, którzy wspięli się na ramiona olbrzymów. W ten sposób widzimy więcej i dalej niż oni, ale nie dlatego, ażeby wzrok nasz był bystrzejszy lub wzrost słuszniejszy, ale dlatego, iż to oni dźwigają nas w górę i podnoszą o całą gigantyczną wysokość” – cyt. za: T. MICHAŁOWSKA. *Średniowiecze*. Warszawa 1999 s. 17.

nadziei, staje się centrum zespalaającym wszystkie wymiary ludzkiego życia. Zmartwychwstanie może mieć zatem wartość argumentu jako wydarzenie inauguracyjne, jako – jak zauważa papież Benedykt XVI – „[...] przeskok ontologiczny dotyczący bytu jako takiego”²⁴.

Do zadania teologii fundamentalnej należy takie dalsze ukazywanie zmartwychwstania, by nie będąc zawężone jedynie do uproszczonej, triumfalnej wizji osobistego zwycięstwa Chrystusa nad śmiercią, piekłem i szatanem, mogło owocnie przekładać się na głoszony przez Kościół kerygmat oraz przepowiadanie obecne w eucharystycznej liturgii słowa czy też w katechezie. Jest to sprawa istotna, jeśli uświadomimy sobie, że w pierwotnym Kościele to głoszenie Ewangelii przez apostołów oraz przygotowywanie do chrztu nowo nawróconych rodziło konieczność teologii, rozsądnej mowy o Bogu. To życie Kościoła zrodziło teologię, nie odwrotnie. Tutaj również może być wzorem ks. Rusecki, autor nie tylko monumentalnych traktatów teologicznych, ale i redaktor książki dla szkół średnich, w której podjął próbę przekazania własnych osiągnięć w obrębie teologii młodemu pokoleniu wierzących²⁵.

Na koniec chciałbym pozwolić przemówić ks. Ruseckiemu poprzez słowa zamykające książkę o zmartwychwstaniu *Pan zmartwychwstał i żyje*, będącą jego głównym dziełem, które podejmuje temat tajemnicy wielkanocnej. Są to – zaznaczmy – nie tylko słowa teologa, ale przede wszystkim człowieka ogromnej wiary w moc zmartwychwstania Chrystusa:

Jedno nie ulega wątpliwości, że Jezus zmartwychwstał, że żyje i działa nadal w Kościele i świecie. Znaczenie Jego rezurekcji jest uniwersalne i jest jedyną perspektywą dla całej rzeczywistości. I nie ma dla tej rzeczywistości – w horyzoncie Bożego planu zbawienia i jego doskonałej realizacji w Jezusie paschalnym – [...] alternatywy²⁶.

THEOLOGY OF THE RESURRECTION OF CHRIST FROM THE PERSPECTIVE OF REV. PROF. MARIAN RUSECKI

S u m m a r y

The article presents the main achievements of Rev. prof. Marian Rusecki in interpretation of the resurrection of Christ. Lublin Professor believes that the truth about the rise of Christ from the dead occupies a central place in theology and in Christian life. In his

²⁴ BENEDYKT XVI. *Jezus z Nazaretu. Cz. 2: Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*. Kielce 2011 s. 291.

²⁵ Zob. *Być chrześcijaninem dziś. Teologia dla szkół średnich*. Red. M. Rusecki. Lublin 1994¹.

²⁶ RUSECKI. *Pan zmartwychwstał i żyje* s. 263.

opinion, the contemporary achievements of biblical exegesis, a critical dialogue with the history of theology and a reference to the human existence (paschal anthropology) allow to show the truth as well as the multidimensionality of the Easter mystery.

Tłum. Jarosław Sempryk

Słowa kluczowe: teologia M. Ruseckiego, zmartwychwstanie, misterium paschalne, antropologia paschalna, odnowa teologii.

Key words: theology of M. Rusecki, resurrection, paschal mystery, paschal anthropology, renewal of theology.